

tijo. Okolnost pa, da v vsakem Rusu, pa da je še tako omikan, tiči kos Mihajla Bakunina — pa čeprav samo teoretika Bakunina — pomogla nam je, da Gorkega, to uganjko, tako hitro razrešimo in se prepustimo globokemu uplivu njegovega razpoloženja. Njegova mlada in lepa romantika, srečna izjema v ruski književnosti, olajšala nam je to delo. Gorkij nam je pripovedoval o svobodi, o možnosti, da je človek svoboden tudi pod pritiskom našega časa, ki postaja od dne do dne bolj filistrski, on nam je predočil naš nemir, naš brezmočni protest, našo strahopetnost, ki se sramuje sama sebe — je-li potem čudo, da si je pridobil našo ljubezen?

OZIR NA „LJUBEZNIVE BRALKE“ IZ LETA 1850. DR. J. T.

Ženstvo le napreduje, in bolj in bolj se mu priznava opravičenost do napredka. O resnem in doslednem napredovanju se da pač govoriti še le v novejšem času; pri Slovencih se osredotočuje okrog »Slovenke«, ki si pač sme prav zaradi pozitivnega dela na tem polju prisvajati če že ne vseh zaslug, pa vendar vsestransko inicijativo v vseh zadevah, ki se tičejo našega ženstva. Nemala pa je tudi njena zasluga, kar se tiče informacij o ženskem gibanju drugod; saj je znano, da je svet — zlasti naš slovenski — pripravljen pritrjevati le onemu, kar se vrši drugod, že vrši!

Da opozorim na eno dejstvo. Še leta 1893. je mogel zapisati dr. Janko Pajk sledeče besede: »Razven Josipine Turnogradske in Lujize Pesjakove res da pred Pavlino Pajkovo in ob enem z njo ni delovala nobena obče znana pisateljica slovenska...« Kako pa je dandanes! Lep venec slovenskih pisateljic že imamo, izmed katerih ta in ona lahko vspešno tekmuje s sodobnimi in preddobnimi tekmeči »privile-

govanega« spola... In kdor zasleduje razvoj naše književnosti, mora zopet priznati, da je prav »Slovenka« bila ono ognjišče, ki so se pri njem najprej zbirale, potem grele in naposled si praktično urile svoje »nežne ročice« slovenske pisateljice. Za one, ki bero »Slovenko«, ni treba navajati imen in podkrepljevati trditve z zgledi.

Namen »Slovenke« seveda ni, vzgojevati pisateljice. Poglavitno je, da prinaša nekaj specifično ženskega gradiva, ki mu pri nas drugod ni prostora: znano pa je, da ženstvo rado čita, rajši menda ko moški, ki — baje — bolj ljubijo resne pogovore in globoko umstveno premišljanje. Žensko duševno življenje je gorko, utriplje naglo, je zelo receptivno, potrebuje zato mnogolične hrane; ženska pa ima tudi nagon k izobrazbi, čuti nje potrebnost.... Zato bi se morali listi, ki hočejo služiti napredku celega naroda — narod je le v slovnici samo moškega spola — tudi načeloma ozirati na duševne potrebe ženstva. Saj ta zahteva ne seza bogvedi kako daleč, ker so te potrebe izvečine tudi potrebe moških. Sploh pa si morajo moški dosledno reči: »Če smo na plesišču, v salonu, na promenadi dvorljivi, ne da bi se čutili ponižane, udamo se pač lahko idealnejši, pravi dvorljivosti črno na belem, ne da bi s tem kaj odkrcali od svoje moške prevzvišenosti...«

V dobi narodnega navdušenja, v sredi 19. stol., se kažejo pojavi prave obzirnosti. Zanimivo svedočbo najdemo v Janežičevi »Slovenski bčeli« l. 1850. V nekem »prijeteljskem dopisu« se čita med drugim sledeče: »Ne manj potreben je (skrbnih ozirov) tudi naš ženski spol. Žalostna skušenost nas uči, da tudi v izobraženem svetu poloviča človečanstva t. j. ženski spol nima občega pristopa k večji omikanosti. Na kmetih se misli, da je hčer že zadosti omikana, ako zna na molitven.k moliti, g. fajmoštru pred omoženjem katech'smus odrekati in na trgu rajtati. U mestih je to

res boljše, zakaj tam imajo tudi Strickstund (!). potem smo pa tudi hitro gotovi!»

»Bogati roditelji si res drugači (bolj nobel) počínajo. Nemški, francoski, engliški Sprachmeister, Hofmeister, Conversationsmeister, Fortepiano in Bog ve še kaki Meister ima kaj opraviti, kar drugače niso gebildet; na prave potrebe krasnega spola se je pri naučovanju čisto pozabilo.....! Odtod toliko nesrečnih roditeljev brez prave ljubezni in lepega obnašanja otrok, torej tako malo slovenskih rodoljubov, kir je materno mleko saj pri jednim delu slovenskih občanov čista ptušina, za slovensko pokolenje pogubljeni trup. Da krasotice nekaj čitati hočejo, vsakteri vidi, kdo vigréd človeškega življenja pozna; i kir jim vsaj v mestih nimamo ničesar zabavnoga (kratkočasnéga) podati, se poprimejo pokazljivih nemških romanov, s katerimi je že skoro celo Slovanstvo poplaveno, n. p. Pariške tajnosti.... To kervavo rano zaceliti je preimenitna naloga slovenske Bčele, dokler duh veka tudi ženskemu spolu občé ustave za izobrazenost ne poda. Tako je slavni rodoljub Purkinja, doktor lekarstva, sklenil v Pragi, ako še ne tekočega (1850.), saj prihodnjega leta za ženski spol več zloj znamenitih predmetov predajati; le početka je treba.»

Res nam vse to nekaj diši po plesnovosti — saj živimo že v novem stoletju — ali naše srce sluti, da klije pod to plesnjo toplo življenje, prava ljubezen. Ponosni smo, da smo tekom 50 let mnogo napredovali, da smo postavili svoje ideale višje, ali na tihem tudi vzdihnemo: »Postali smo višji in večji, ali tudi malenkostnejši!«

MAGDALENA.

J. S. MACHAR. Z DOVOLJENJEM PESNIKOVIM
PREVEL ANT. DERMOTA. PRAGA.

IV.

— — — — —
»vidiš, vidiš, dete drago,
(teta že Lucija tika)

kaj vse zna ta vaša moda!
Kak stoji ti! Ta krojač zna!
Kaj pa, saj imaš i stas ti!«

Dopoldansko zlato sonce
pada v sobo. Vse je čisto,
spravljeno kakor pod steklom.
V modrem lesku bliskajo se
šipe slik, okvirji, pokrov
od spineta, naslanjači.
Luci pred zrcalom zadnji
gumb zapenja novih kril si.
Siva barva, kraj angleški
prelepo pristoja temu
krasno zrastlemu telesu.
Nje oči žaré se tudi,
(ni je ženske, bralec dragi,
ki ostala bi ledeno
mirna v hipu tem!) In teta
kimajoč okrog nje hodi,
komentuje: »Kje so naše
stare mode!... Kje so časi!...
Kje navade!... Človek samo
še ostal je... Nanjga le je
pozabila tista s koso!...«

»Dosti teta, ni besede —
kdo bo pa tako govoril!«
Luci teti zapreti.

»No tak, zdrava jih raztrgaj«,
spet gospa smeji veselo
se in po navadi davni
Luci potreplja za uškom.

V teh par dneh je v Luci našla
novo žitje. Njena duša
bila je elastična, le
takrat rastla je, če mogla
kvišku spenjati se je krog
česa silnejšega, drevca,
grma, al samo mladike.
Te pa nežno ovijo se
z listjem, cvetjem svojim, s stebлом,
strnejo se v žitje eno
z njo, v nerazločljivo žitje;
vdarec, ki na to namerjen,